

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno.
Cena listu za nečlane po štiri krome na leto; za pol leta dve kroni;
za četrletno eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krome na leto.
Posamezne številke 20 vin.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratov po 20 h od enostopne petit-vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 25. julija 1907.

C. Kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.648

Vsebina: Občni zbor „Zadružne zveze“. Odpisi premičnega inventarja. Razvoj zadrugarstva na kvarnerskim otocima. Novi vinski zakon. K eksportni trgovini s črešnjami. Gospodarske drobtine. Kronika Zadružne zveze. Vprašanja in odgovori. Zadružni pregled. Izvleček iz poljedeljskih poročil. Inserati.

Občni zbor »Zadružne Zveze«.

(Konec)

Na to je gosp. Rašica poročal še sledeče glede članstva „Zadružni zvezi“ pridruženih zadrug:

Koncem leta 1905 je bilo v Zvezi včlanjenih 285 zadrug, od katerih je odšteti 11 zadrug, ki so se nahajale v likvidaciji. Ostane potem koncem leta 1905 včlanjenih 274 zadrug.

V računskem letu se je začlanilo 68 zadrug, in sicer 28 hranilnic in posojilnic, 19 kmetijskih, gospodarskih in konsumnih, 12 mlekarških in 9 raznih zadrug.

Od novih članic pripadajo 25 na Kranjsko (9 hranilnic in posojilnic, 11 mlekarških, 4 razne in 1 kmetijska zadruga). — 22 na Primorsko (5 hranilnic in posojilnic, 14 gospodarskih in 3 razne zadruge). — 18 na Dalmacijo (13 hranilnic in posojilnic, 4 konsumne in 1 kamenoklesarska zadruga). — 2 na Štajersko (1 hranilnica in posojilnica in 1 kmetijska zadruga). — Na Koroško 1 mlekarška zadruga.

Izstopila je 1 zadruga.

Koncem leta 1906 je bilo začlanjenih v zvezi 341 zadrug in sicer:

Hranilnic in posojilnic	183
Kmetijskih, gospodarskih in konsumnih zadrug	88
Mlekarških zadrug	46
Vinarskih zadrug	6
Oljarske zadruge	2
Zveze	2
Žrebljarske in železoobrtne zadruge	2
Delavska stavbena zadruga	1
Kamenoklesarska zadruga	1
Odnos	331

Prenos 331

Mizarska zadruga	1
Mlinarska zadruga	1
Mostovna zadruga	1
Sadjarska zadruga	1
Sodarska zadruga	1
Sodovičarska zadruga	1
Surovinsko-črevljarska zadruga	1
Tiskarska zadruga	1
Zeljarska zadruga	1
Živinorejska zadruga	1

Skupaj 341

Po deželah Zvezinega okoliša se delijo zadruge sledeče:

Kranjsko: hranilnic in posojilnic 111, kmetijskih zadrug 33, mlekarških zadrug 42, raznih 14, zveza 1 201

Primorsko: hranilnic in posojilnic 36, gospodarskih zadrug 40, mlekarške zadruge 3, raznih 5, zveza 1 85

Dalmacija: hranilnic in posojilnic 21, konsumne zadruge 4, razne 2 27

Štajersko: hranilnic in posojilnic 13, kmetijskih zadrug 10, razne 2 25

Koroško: hranilnica in posojilnica 1, kmetijska zadruga 1, mlekarška zadruga 1 3

Skupaj 341

Glede deležev je poročal sledeče:

Koncem l. 1905 je bilo vplačanih deležev K 117.356.—

V letu 1906 se je vplačalo „ 43.990.—

K 161.346.—

V letu 1906 se je izplačalo „ 2.330.—

Stanje koncem leta 1906 K 159.016.—

Jamstveni znesek „ 960.200.—

Nato je glede revizije Zadrुžne zveze same, omenil, da je ona članica „Splošne zveze kmetijskih zadrug“ na Dunaju, ki je izvršila pri njej zadnjo revizijo od 16. do 23. julija 1906.

Prečital je na to še računski sklep in bilanco za upravno leto 1906. Nekaj točk bilance je potem pojasnjeval g. dr. Laginja, predsednik Gospodarske Sveze v Pulju.

Za nadzorstvo je poročal predsednik istega, g. dr. Viljem Schweitzer, ki je predlagal, da naj se da odboru absolutorij. Nadzorstvo je v 4 sejah natančno pregledalo poslovanje „Zadrुžne zveze“ in prišlo do prepričanja, da se zadrुžna misel veselo razvija. Le izjeme so one zadruge, ki se slabo drže.

Knjigovodstvo je v Zadrुžni zvezi jako dobro preurejeno, in nadzorstveno delo je bilo zato lažje, za kar gre tudi zasluga g. Podlesniku. Nekaterе zadruge se preveč zanašajo na revizijo in svoje posle premalo skrbno vodijo, odtod izvirajo potem stroški za revizije. Predlaga: Pri reviziji gospodarskih (konsumnih) zadrug se naj posebno ostro postopa pri inventuri in pri kreditih, ki jih najemajo. Osebito v teh dveh točkah morajo biti revizorji strogi in brezobzirni. Prekoračeni krediti izvirajo še iz prejšnjih let in se tudi zmanjšujejo.

Poročilo nadzorstva in g. Rašice ter računski zaključek za l. 1906 se na to soglasno odobri.

G. Premrou **poroča kot nadrevizor o revizijah**, ki se jih je lani izvršilo 152. Več ni bilo mogoče, ker so bile nekatere dolgotrajne in osobje ni zamoglo več. A za bodoče bodo revizije pogostejše, da bo vsaka zadruga vsaj enkrat na leto revidirana. Revidiralo se je:

Na Kranjskem 100 zadrug, na Štajerskem 8, na Goriškem 7, v Istri 22 in v Dalmaciji 15 zadrug.

Za v bodoče se bo vpeljala natančna klasifikacija zadrug, ali so dobre ali slabe. Opazilo se je, da se prepovršno ravna pri čitanju revizijskih poročil, ki se morajo takoj po zakonu prečitati v skupni seji načelstva in nadzorstva. Teh sej manjka ali se ne zabeležijo. Revizor je dolžan najstrožje postopati in zadruge, ki ne bi izpolnjevale zakonitih določil, bi se morale kaznovati. Namen revizijskega zakona je, da se odpravi vsaka nerednost in lahkomišljenost, s posebnim ozirom na to, da so upravniki zadrug odgovorni s svojim premoženjem za škode, ki jih povzročijo zadrugam, ako ne vršijo svoje dolžnosti v smislu pravil in postave. Revizor sme strogo zahtevati, da zadruge redno poslujejo, zato pa sme tudi Zadrुžna zveza zahtevati, da nastopajo revizorji sami strogo, taktno in pravilno. Poskusile so se že pri nas tudi generalne revizije, ki so se vršile mirno in v redu, ne da bi razburile ljudstvo, kakor bi se mogoče dalo sklepati iz postopanja take revizije. Nasprotno se je pokazalo, da dobi ljudstvo še večje za-

upanje do onih zadrug, pri katerih se vrši glavna revizija.

Nato naznani občnemu zboru, da se vpeljejo superrevizije, ki imajo namen, da doženejo zanesljivost prejšnjih revizij. Nadrevizije se vršijo vedno nenapovedane, tako da ne ve ne revizor in ne dotična zadruga, kje in kedaj da se vrši nadpregled.

Razvila se je na to zelo živahna debata, h kateri so se oglasili gg. Remškar, dr. Pegan, Štefan Rihar, dr. Pogačnik, baron Störck, dr. Lampe, Kolarič in Premrou.

Načelnik je sporočil na to občnemu zboru, da se je oprostil dvorni svetnik g. dr. Moric Ertl, ki je imel priti kot zastopnik c. kr. poljedelskega ministerstva, pa je bil zadržan.

Pri sledečih **volitvah**, ki so se vršile po sklepu občnega zbora per acclamationem so bili izvoljeni:

V načelstvo gg.: dr. Ivan Ev. Krek, dr. Evgen Lampe, Anton Belec, kanonik Josip Šiška, Kovačević iz Dubrovnika, dr. Luka Jelić, Zadar, M. Kump, Ivan Kregar, Ivan Traven, Šmartno, nadučitelj Ravnikar, Trnovo, Ivo Sancin, Buzet, vikar Ivan Gorišek, Celje, dr. Ivan Benkovič, Brežice.

V nadzorstvo pa gg.: dr. Viljem Schweitzer, dr. Franc Dolšak, dr. Lovro Pogačnik, Ivan Podlesnik, dr. Anton Janežič, Ivan Hladnik, Konrad Texter, Matija Rant, dekan Ivan Lavrenčič.

Sprejela se je na to sledeča soglasna resolucija: „Skupščina „Zadrुžne zveze“ izraža svoje prepričanje, da je **centralna zadrुžna blagajna** potrebna, da ugodnosti denarnega trga postane deležno tudi zadrुžništvo. Zato pozivlja c. kr. vlado, naj zakonski načrt v tem oziru čim najprej predloži državni zbornici.“

Dr. Lampe je poročal potem o **uspehu pismene enquete**, ki jo je uprizorila „Zadrुžna zveza“ o postanku in delu naših zadrug.

Vse zadruge so edine v tem, da jih je rodila nujna gospodarska potreba. Pospeševala je ustanovitve in razvoj predvsem velika požrtvovalnost zadrुžnih voditeljev, zlasti duhovščine, ki so zastonj žrtvovali trud in gmotne prispevke, da se je moglo razviti zadrुžno delo. Škodovala je predvsem začetna nezaupnost ljudstva, ukoreninjeni egoizem posameznikov in neznanje. Tudi nasprotniki zadrुžne ideje, ljudje kapitalističnega duha in nasprotnega svetovnega naziranja so mnogo škodovali; mnogo je bilo vmes trgovcev.

Uspehi zadrुžne organizacije so nad vse veseli. Predvsem velika gmotna korist: Mnogo krajev je, kjer je prej vsako leto mnogo kmečkih posestev prišlo na kant, od ustanovitve posojilnice pa več ni bilo nobene prisilne dražbe. Tudi konsumna društva so povsod imela dobre posledice. Če se tudi niso vsa obdržala, so pa vsaj izdatno vplivala na regulacijo cen,

so v ljudstvu vzbudila duha računanja in mu razširila gospodarsko obzorje.

Moralni uspeh zadružništva se je poudarjal od vseh zadružnikov. Posebno zadruga v Istri in Dalmaciji z največjim veseljem poročajo, kako se vsled zadružnega dela ljudstvo osvoboda in izobražuje. Iz obupanih sužnjev dela zadružništvo svobodne, po izobrazbi in napredku hrepeneče ljudi. Dvignil se je način gospodarstva, ljudska prosveta raste, in krščanski duh skupnosti in medsebojne ljubezni se polagoma utrjuje v prebivalstvu, ki je bilo prej razbito in razkosano ter v sovraštvu med sabo. Versko in moralno življenje se dviga, kjer cvete zadružna ideja.

Po mlekarnah se je doseglo, da imajo v marsikaterem kraju boljše živinske pasme, zboljšali so travnike in hleve in z gotovim dohodkom se je utrdilo gospodarstvo. Obrtne zadruga so dvignile podjetnega industrialnega duha, zvišale tehniko produkcije in odprle nove vire dohodkov. V nekaterih krajih, kjer poljedelstvo ne more hraniti ljudstva, se je z zadružno obrtjo rešilo gotovega propada.

Inteligenca ni mnogo sodelovala, seveda izvemši duhovnike, ki so se povsod oklenili zadružništva. V tem oziru je med Hrvati bolje, nego med Slovenci, kjer je svetna inteligenca — žal — precej nasprotnega duha. Zadružništvo pa samo izobrazuje svoje ljudi, in zato gledamo z zaupanjem v bodočnost.

Vprašanje Zadružnega doma se je sprožilo, a še ni dozorelo. Najbolj bi ga potrebovala Gospodarska zveza, a zato je treba skupnega nastopa, ki danes še ni mogoč. Pride čas, ko bomo imeli tudi svoj Zadružni dom.

Posebno nas veseli, da se vse to, kar smo pričakovali od zadružništva, zdaj tudi izpolnjuje. Čast in hvala za to vsem, ki so se posvetili s toliko vnemo zadružnemu delu, oni so največ koristili slovenskemu in hrvaškemu narodu.

Poročilu g. dr. Lampe-ta so sledili zborovalci z največjim zanimanjem, zato je bilo tudi sprejeto z živahnim odobravanjem.

Pri **slučajnostih** je poročal g. dr. Pegan, da se namerava ponoviti zadružna razstava s poučnimi kurzi, zlasti da se bo vršil poučni kurz v Dalmaciji, kjer največ delajo na zadružnem polju frančiškani. Med bogoslovci in akademiki se je začelo hvalevredno zanimanje za zadružništvo; nekaj hrvaških bogoslovcev pride te počitnice na Kranjsko, da si ogledajo zadružne naprave.

Živahen razgovor je nastal o dr. Peganovem predlogu, naj noben denarni zavod z neomejeno zavezo ne sprejema članov, ki so že člani druge zadruga z neomejeno zavezo. Po debati, ki so se je udeležili gg. Hladnik, nadučitelj Ravnikar, Kolarič, Vukšinič in Premrou, se je sprejela resolucija v tem smislu.

Gosp. Trpin je predlagal, naj se uvedejo samo amortizacijska posojila. G. dr. Pegan je podpiral ta predlog glede vknjiženih dolgov, ki se naj od privatnikov vsi preneso na denarne zavode z amortizacijo. Pri amortiziranju dolgov bo Zadružna zveza šla vsem na roko.

Priporočal je takozvane domače hranilnice (šparovčke), v katere vlagajo domačini majhne zneske, ključ do njih pa ima hranilnica, ki sprejema v njih nabrane prihranke.

G. Kolarič je prosil poslance, naj dosežejo, da se priznajo rajfajznovke kot pupilarno varne. G. dr. Laginja je pojasnjeval težkočo, ker se mora določiti za vsak zavod gotova mera pupilarne varnosti. Poslanci bodo izkušali v tem oziru zadrugam pridobiti priznanje.

G. Hladnik je zahteval, da se izdajo tabele za amortizacijo, g. Stanovnik pa, da se ljudstvo pouči o amortizaciji. G. dr. Krek je obljubil, da se bosta v kratkem vršila dva poučna kurza.

G. dr. Krek je prebral pismo škofa dr. Mahnič, ki bi bil osebno prišel na občni zbor Zadružne zveze če ne bi bil po opravih zadržan. Škof dr. Mahnič je pisal: Podpirajte nas, ker le z vašo pomočjo moremo uspevati!

Vladika krški je započel veliko, za Jugoslovane velevažno delo: Osnoval je parobrodno društvo na majhne delnice, samo po 50 K. To društvo naj bi na Jadranskem morju delovalo na korist našemu zadružništvu in slovanski trgovini. Dva parobroda se že delata, društvo dobi tudi pošto. Naj se vse naše zadruga zavzemo za to važno podjetje!

Ker se ni nihče več oglasil k besedi, je načelnik ob 1³/₄ uri popoldne zaključil zanimivi občni zbor.

Večina udeležencev je ostala na kosilu v hotelu „Union“, kjer so se razgovori o zadružništvu prosto nadaljevali. Lepo je bilo opazovati, kako se pri „Zadružni zvezi“ v praksi izvršuje slovensko-hrvaška vzajemnost: Slovenci in Hrvati so občevali medsebojno vsak v svojem materinskem jeziku, kakor da je to nekaj vsakdanjega. Po tem praktičnem potu vresničujemo mi narodnostne in gospodarske vzore!

Popoldan pa se je vršil v posvetovalnici „Zadružne zveze“ privatni sestanek zadružnikov, da se razgovorijo o nekaterih za vse naše zadružništvo zelo važnih vprašanjih. Navzoči so bili med drugimi gg. baron Störck, dr. Laginja, dr. Krek, dr. Pegan, dr. Lampe, dr. Gregorič, župan Stanovnik, Ivo Sancin, Buzet, Ivan Mahulja, Dobrinj, Anton Čok, Sv. Ivan pri Trstu i. dr. Od uradništva sta bila navzočna G. Rašica in S. Premrou. Vsega skupaj je bilo okrog 40 oseb in je posvetovanje trajalo nad 3¹/₂ ure. Razprave so bile temeljite, ker so se je udeležili sami znani, v zadružništvu že dolgo let delujoči člani.

Odpisi premičnega inventarja.

Načelstvo zadruga je v smislu § 22 zadr. zak. iz l. 1873 dolžno voditi potrebno in pravilno knjigovodstvo in tekom šestih mesecev predložiti občnemu zboru v potrjenje računski zaključek z bilanco vred za preteklo upravno leto. Po besedilu naših pravil se vodi knjigovodstvo po trgovskih načelih, tedaj se tudi sklepni računi morajo sestaviti po istih načelih.

Kako naj se sestavi sklepni račun, zadržni zakon naravnost ne predpisuje, marveč prepušča to po § 5., točka 6. določilu pravil. Po § 13. zakona pa veljajo tudi za zadruga, ki se bodisi povsem ali deloma bavijo s trgovskimi posli, določila trgovinskega zakona, v kolikor ne navaja zadržni zakon posebnih drugačnih določil. Tedaj veljajo za knjigovodstvo in za sestavo sklepnih računov tudi za zadruga tozadevna določila trgovinskega zakona.

Po teh določilih se tudi zadruga pri nas in drugod ravna. Toda trgovinski zakon sam navaja glede tega le določila, ki se sicer dotikajo splošnosti, pa se ne spuščajo v podrobnosti. Tako n. pr. je trgovcu ali trgovskemu podjetju (zadrugi) popolnoma na prosto dano, rabiti knjigovodstvo poljubne oblike, bodisi enovite, dvostroke, ameriške ali druge. Tudi glede ocenitve vrednosti imovinskih sestavin nima zakon natančnejših določil. Seveda je te skoraj nemogoče generelno določiti z ozirom na to, da so imovinske sestavine zelo različne narave in imajo poleg objektivne vrednosti tudi različno individualno vrednost. Če pa vzamemo v roke bilance le petorice raznih podjetij, že vidimo v njih tudi toliko različnih načinov določevanja vrednosti posameznih predmetov premoženja. Toliko pa smemo vendar zahtevati, da se bodo vsaj podjetja ene in iste vrste n. pr. zadruga, držale enotnih načel, ne le glede načina obračunskega podajanja, nego tudi radi unificiranja in izjednačenja obračunskega postopanja. Pri zadržgah n. pr., kjer imamo v pretežni večini v knjigovodstvenem oziru le malo strokovno izobraženih moči, moramo gojiti težnjo, da vse knjigovodstveno delo olajšamo in čim enostavnejše priredimo. Zato ne kaže vpeljovati novotarij, ki bi delo le otežkočevale.

V mislih imamo za danes le točko, označeno v naslovu: odpis premičnega inventarja. Pregledujé nekatere računске zaključke smo opazili, da se je pričelo odpisati od vrednosti inventarja (mobiliara) določeni odstotek, ki se ozira na prvotno, nakupno vrednost predmetov, dočim se je doslej odpisovalo od vsakokratnih v računih izkazanih vrednosti. Ta način odpisovanja je povzročil v mnogih slučajih dopise c. kr. davčnih uradov, s katerimi se je poizvedovalo po načinu odpisa, ker ni svota izkazanega odpisa odgovarjala doslej običajnemu odpisovanju od t. zv. knjižne vrednosti (Buchwert).

Da se prepreči tozadevna pisarija in da se omogoči enotno postopanje, se je odločil pisec za objavo tega članka, pribijajoč istočasno, da se njegovo nazarje ne krije s postopanjem nekaterih revizorjev in drugih upravnikov „Zadržne zveze“.

Člen 31. trgov. zakona določa, da se mora pri sestavi inventarja in bilance vse imovinske predmete in terjatve vpostaviti v vrednosti, katero se jim more pripisati ob času sestave.

Za ocenitev vrednosti imovinskega predmeta je tedaj merodajna občasna vrednost, t. j. vrednost, katero ima določeni predmet oni dan, ko se sestavi inventar. Akcijski regulativ z dne 20. septembra 1899, d. z. št. 175, katerega določila smemo per analogiam vporabiti tudi za zadruga, določa v § 49: „... vsa aktiva in pasiva se morajo vpostaviti (v računski zaključek) po vrednosti, katero se jim more ob času sestave dejansko pripisati.“ Isti § pa določa nadalje: „Pri premoženjskih predmetih, ki so po svoji kakovosti podvrženi obrabi ali upadanju vrednosti, se mora napraviti stvarni cenitvi odgovarjajoči odpis knjižne vrednosti in to počititi v računskem zaključku.“

Da pridemo tedaj do faktučne občasne vrednosti imovinskega predmeta, moramo od njegove vrednosti odpisati določeno svoto. Odpisovanje je tedaj že po smislu čl. 31 trg. zak. obligatorično. V bilančno-tehničnem oziru se tedaj za odpis razume primeren odbitek od dosedanje vrednosti posameznega imovinskega predmeta v dosego vreditve vrednosti v svrhu vpostavitve v bilanco. Odpis pa je primeren, če odgovarja dejanskemu upadku vrednosti dotičnega predmeta v računskem letu in če odgovarja vsled upadka korigirana vrednost dejanski vrednosti predmeta ob času sestave bilance.

Način, kako se odpis v knjigovodstvenem oziru izvrši, igra dvojno vlogo: 1.) v bilančno-tehničnem in 2.) v davčno-obračunskem oziru.

V knjigovodstveno tehničnem oziru je odpis bodisi reden ali izreden. Izreden je tedaj, če se izpelje vsled dejanski nastale izgube, dejanski nastopivšega upadka in nedostajanja vrednosti določenega imovinskega predmeta, n. pr. izgubljena terjatev i. dr.

Redni odpis pa se vrši deloma z ozirom na dejansko nastopivšo obrabo premoženjskih predmetov, odnosno z ozirom na naravnim potom nastalo zmanjšanje vrednosti predmeta, ali pa v svrhu amortizacije zneska, investiranega v določenih predmetih premoženja, deloma z ozirom na nastopajoče zmanjšanje vrednosti, deloma v osloboditev investiranega denarja. Prvi odpis odgovarja resnici, ker uvažuje le polagoma se pojavljajočo izgubo vrednosti in ima namen, da provzroči izkazovanje dejanske vrednosti predmeta, drugi pa je odvisen mnogo od narave predmeta sa-

mega in zna zato provzročiti mnogokrat le umetno zakrivanje dobička, katerega bi moral račun bilance pri pravilno izpeljanem odpisu izkazovati.

Oglejmo si predmete, katere navadno more izkazati zadruga v zaglavju „Premični inventar“. Kdor pozna uredbo zadrug, ta ve, da tvorijo premični inventar 1.) železna blagajna, 2.) predmeti oprave (stoli, mize, omare itd.), 3.) ponekod poslovne knjige in tiskovine, 4.) pri kmetijskih, mlekarških in drugih zadrugah razni stroji.

Na prvi pogled vidimo, da je porabna vrednost navedenih premičnin zelo različna. Knjige in tiskovine ne predočijo dejanski za zadrugo nikakoršno premoženjsko vrednost, kakor hitro se v njih vrši prvi vpis. Spadajo pa v stroške ustanovitve, osnove, ki se smejo porazdeliti na nekaj let (2—3 leta), ker bi zadruga znala že v prvem letu izkazati zgubo, ako bi jih takoj vpostavila v zgubo. Razdeliti tozadevne stroške na več let, je zadruga opravičena. Amortizirati pa strošek na dolgo vrsto let kot druge predmete oprave, je neopravičeno in nepravilno. Tudi je nepravilno, če se v poznejšem obstoju zadruga nakupljene knjige in tiskovine vpišejo v breme računa knjig in tiskovin, ker ne tvorijo več strošek osnove zadruga. Tudi je nepravilno, če se spoji knjige in tiskovine z računom premičnega inventarja in njih iznos polagoma amortizira.

Porabna vrednost oprave (stoli, mize itd.), je druga nego ona knjig in tiskovin. Obraba predmetov samih je tudi različna: stol se prej obrabi kot miza, miza zopet prej kot omara. Toda obraba vendar ni tako nagla, da bi se moral investirani znesek amortizirati brezpogojno v določeni dobi, n. pr. 10 let. Pri nadaljnem obstoju zadruga — in tega moramo vedno imeti pred očmi pri sestavi redne bilance — imajo dotični predmeti oprave po preteku amortizačne dobe (n. pr. 10 let) za zadrugo še vedno precejšnjo porabno vrednost.

Ravno isto je z železno blagajno, katero ima zadruga. Če se ta amortizira v 10 letih, izgine po preteku teh 10 let iz računa bilance, blagajna ima pa še vedno porabno vrednost za zadrugo, tvori še vedno integralni del premoženja zadruga, ki se pa v bilanci ne izkazuje! Knjigovodstvo in ž njim računski sklep in bilanca, ki sta sklepni razkazni del knjigovodstva, pa morata izkazati v smislu čl. 28. trg. zak. „popolnoma položaj premoženja“. Ako mora bilanca izkazati objektivno resnico t. j. resnično vrednost vseh posameznih premoženjskih sestavin, kako moremo priti do tega, da se nahaja v premoženju predmet, ki ekzistira v bistvu, pa ga bilanca ne navaja?

Ali ni to „pretiravanje samo na sebi zdravega načela amortizacije potom odpisa, če se določena aktiva odpišejo s previsokimi kvotami do vrednosti

ničle, dasi imajo še vedno znatno porabno in menjalno vrednost?“¹⁾

In ali ni to „napačno, če se predmeti imovine, ki imajo realno vrednost, vpostavijo daleč pod to vrednostjo, ali pa sploh ne vpostavijo v račun, kakor se dogaja tedaj, ko se inventarna vrednost še nadalje odpisuje, dasi že odgovarja realni vrednosti?“²⁾

En primer iz prakse: Posojilnica C. je kupila blagajno, katero je že nad 10 let rabila druga posojilnica, za 200 K. Čez pet let si je omislila novo blagajno in je prodala staro za 240 K. Menjalna vrednost je v tem slučaju daleč prekašala nabavno in porabno vrednost. Isti objekt pa je vsled odpisa od nakupne vrednosti v bilančnem izkazu padel že na polovico nabavne vrednosti. Ali je bil v tem slučaju inventarni podatek objektivno resničen? Ali je vrednost, izkazana v bilanci odgovarjala približno faktični — ne samo porabni, nego tudi menjalni, t. j. prometni vrednosti? Objektivno resničen bi bil podatek, če bi bil vsako leto izkazoval vrednost objekta, zmanjšano vsled porabe, toda ne ozirajočo se na eventualno likvidacijsko izgubo. Prenagel odpis je v tem slučaju zmanjšal letni dobiček in vstvaril t. zv. tiho rezervo, za katero se pa ni plačal davek, kakor od navadne rezerve. (Posojilnica je davku podvržena). Le slučaj je bil, da se je blagajna kasneje zelo ugodno prodala in da je povišek v vrednosti provzročil očitno postavko dobička. Če bi se pa ne bila prodala, bi bila v 10 letih izginila iz bilance, imela pa za posojilnico še vedno realno vrednost, povečano še s porabno.

Iz tega izhaja, da je bilančno-tehnični vpliv odpisa premičnega inventarja odvisen od načina izpeljave in da ima z ozirom na premičnine, ki se navadno pri zadrugah nahajajo, različni učinek na objektivno resničnost računov.

Odpis se pa izpeljuje bodisi od nakupne vrednosti predmeta premičnine, ali pa od vsakoletne knjižne vrednosti istega. Če odpišemo n. pr. od blagajne, katero smo nakupili za 260 K letno 10⁰/₀ znesek 26 K, je znesek, ki je bil investiran v blagajno, v 10 letih amortiziran in blagajna izgine iz bilance kot realni predmet imovine. Če pa odpišemo letno 10⁰/₀ od knjižne vsote, odpišemo prvo leto 26 K, drugo 23·40 K, tretje 21·06 K, četrto 18·95 K itd., vporabljeni znesek pa amortiziramo zelo polagoma. Predmet, ki ima za nas porabno vrednost, pa

¹⁾ Dr. Richard Reisch. — Dr. J. C. Kreibitz „Bilanz und Steuer“, Dunaj 1900, II., str. 17.

²⁾ F. Hügli „Die Buchhaltungssysteme und Buchhaltungsformen“, Bern 1887, str. 27. — Navajamo tu dva citata iz dveh strokovnih knjig, katere štejemo med najboljše, kar jih danes ima knjigovodstvena stroka. Reisch je bil ministerialni tajnik v finančnem ministerstvu, Kreibitz profesor na dunajski trgovski akademiji, Hügli pa državni knjigovodja kantona Berna v Švici. Poslednji je iznajditelj t. zv. konstantnega knjigovodstva.

niti ne smemo povsem amortizirati, drugače bi se nam znalo zgoditi tako kot nekaj oni delniški družbi na Nemaškem, ki je svoj mobilijar v'neprimerno kratkem času amortizirala, ko je pa bilo treba kupiti novega, je morala v konkurz, ker ni imela v to svrhu ne denarnih sredstev, ne primernih rezerv.

S tem pa ni nikakor rečeno, da bi se smela individualna vrednost pretiravati na škodo objektivne, da bi namreč porabnost predmeta dala pravico inventirati predmet po višji vrednosti, ki jo vsled obrabe več nima. Odpisi se morajo vedno le tako vršiti, da izkažejo pravilno vrednost predmeta, objektivni resnici odgovarjajočo vrednost. Vrednost predmeta, ki po amortizaciji v gotovi dobi izkazuje v bilanci 0, dejanski pa ima — recimo — 50, pač ne odgovarja objektivni resnici.

Vsled tega sklepajmo, da moramo odpis premičnin vporabiti po naravi premičnine. Knjige in tiskovine odpišemo z letno enakimi zneski v 2—4 letih, mobilijar pa z odstotkom, odgovarjajočim približno upadku vrednosti vsled obrabe, od knjižne vrednosti in ne od nabavne.

Nekaj drugega je s stroji, katere imamo pri mlekarških in drugih gospodarskih zadrugah. Porabna vrednost se pri njih primeroma naglo zmanjšuje, ker se stroj naglo obrabi, ali pa ker nastopi lahko v kratkem času stroj boljšega sistema, tako, da je treba stroj zavreči vsled tega, ker je novi stroj donosnejši. Tu je opravičeno, ako se odpiše od nabavne vrednosti, toda ne do popolne amortizacije, nego do vrednosti materiala, katero bo izkazoval stroj, ako preneha biti poraben. Toda tudi tu se pride v normalnih razmerah do precej objektivne vrednosti, če se od knjižne vrednosti odpiše primeroma visok letni odstotek, n. pr. 25—30 ali še več odstotkov.

Način, da se za obrabo imovinskega predmeta odpiše od knjižne vrednosti, je v trgovini mnogo bolj v rabi, nego način, po katerem se vrši enakomerni odpis od nabavne vrednosti. Zakon o osebnih davkih pasira odpise, ki so napravljeni v smislu čl. 31 trg. zak. po trgovinskem običaju, samo da ni odpis brezprimerno visok, ali pa da ne odgovarja dejanskim razmeram, ali pa ako hoče celo resnični čisti dobiček umetno znižati. (Izv. predpisi IV., I. del, čl. 20, 7, ad § 165 z. o. d.).

Vsled enostavnosti svetujemo zadrugam, da ostanje pri prejšnjem načinu odpisovanja od knjižne vrednosti premičnin. Nasvet pa je podan v strokovnem oziru osebno od pisca tega članka in ni merodajen za eventualni ukrep „Zadružne zveze“ naravnost ali pa vsled sklepa na kakem združnem shodu.

S. Premrou.

Razvoj zadrugarstva na kvarnerskim otocima.

(Konec.)

Na Lošinju ustrojile še posujilnice u Malom i Velikom Lošinju, pak u Nerezinama. I tu su posujilnice okupile naš narod hrvatskoga roda oko sebe, oslobodiv ga iz lihvarskih i ujedno talijanskih rukuh, djelovale su dakle ne samo materijalno, već i politički. U opće na Cresu i Lošinju bio je hrvatski živalj, koji je u ogromnoj većini, u toliko već ugrožen, da su se ti otoci prikazivali kao čisto talijanske zemlje, a posujilnice i druge zadruge, u kratko vrijeme svoga opstanka, uradile su već toliko, da si nekadašnji posvemašnji gospodari situacije čute već toplo pod nogama i mi se čvrsto nadamo, da će oslobođen narod znati braniti svoja prava, pak da će i za njih nadoći čas boljih političkih vremena. Ekonomsko podignuće naroda samo po sebi nosi i političku samosvijest, jer u ovim je stranama posve bila na mjestu ona stara: tko je dužan, taj je posvemašnji sužanj.

Iza posujilnica počeli se po kvarnerskim otocima, još intenzivnije nego li ove, podizati konsumni magazini. Dok su se naime posujilnice ustrojile jedino u sijelima pojedinih općina, magazini su se podigli i u pojedinim selima.

Tom velikom i skoro općenitom podignuću magazina treba tražiti razlog u tomu, što se kod nas nije nalazila trgovina u normalnoj kolotečini. Tu uopće nije bilo trgovca po zanatu, već su to bili ili tudjinci ili prefriganiji seljaci, kojim se nije dalo raditi, već su hteli sa svojom „butigom“ na lahku ruku živjeti. I u većini slučajeva su zbilja gospodski živjeli. Neki su kroz noć obogatili, sve na račun siromašnog bedaka-seljaka. Tu se nije moglo govoriti o poštenom dobitku. Dok su novčari gulili narod sa velikim kamatama, dotle su ovi trgovčići još gore gulili narod na robi, ili u najviše slučajeva bio je novčar i trgovčić jedna te ista osoba. Ono što se prodavalo na kredit, a toga je, kako smo prije pripovijedali usljed velike mizerije najviše bilo, prodavalo se po što se je htelo i bilježilo u knjige koliko se htelo, a i ono što se prodavalo za gotov novac, usljed nikakove konkurencije, prodavalo se uz velike dobitke. Roba pak bila je uvijek obično zadnje vrsti.

Da kazujemo samo jedan primjer, koga smo sami doživljeli. U mjestu N. nastanio se mladi par. Obojica bijahu stranci. On je bio prosti seljak, a ona gospica iz grada, s kojom se je u vojničtvu upoznao i donesla mu je nešto miraza. Dakako i on se na gospodsko preobukao i tim mirazom otvorili su „butigu“. I tu je baš bilo pravo polje njegova rada, da se med bedacima na lahku ruku živi. Sami ljudi čudili se, kako se dade s tom „butigom“ tako grofovski živjeti. Tu bijahu sluškinje nad sluškinjama, tu zabave, tu se meso psima razbacivalo. I tako to

trajalo preko petnaest godina, dok su zbilja bili prisiljeni otići, jer jih bilo sve ostavilo, upoznao njihove šljeparije. Najgore su prošli oni, koji su bili upisani u njihovim knjigama t. j. koji su uzimali na dug, a tih je bio dobar dio, jer od ovih se valjda niti jedan nije pohvalio, da mu je točan račun. Mnogi se radi te netočnosti pustili u peticije, vičući, da će oni priseći da toga nije toliko, al sud više vjeruje trgovačkim knjigama i trgovčevoj prisezi, i tako napokon plati nesamo po tvom mnijenju netočan dug, nego još i troškove tužbe. Ljudi su ih proklinjali, oni su otišli, al tko je trpio, trpio je.

Uz ovakve prilike, mislimo da odpada u našim stranama prigovor, koga više puta proti magazinima čujemo, da najme magazini uništuju jedan slobodni stališ (trgovački) i da stoje na putu njegovom slobodnom razvitku. Polag gore istaknutoga, tu trgovačkoga stališa neima, a ako je koji mjesni trgovčić, poslje ustroja magazina, morao svoju „butigu“ zatvoriti, time se nije učinilo nikakve socijalne pogriješke, jer on za svoje trgovačko znanje nije ni filira potrošio, pak sada neka se posveti svomu prvotnomu stališu, koga je radi lagodnijega življenja ostavio, naime težačtvu.

Narod je svuda sa velikim oduševljenjem pozdravio ustroj konsumnih magazina, — najbolji znak, da su bili potrebiti.

Prvi takov magazin podigao se u gradu Cresu, kao posebni odjel tamošnje posujilnice pod vrsnom upravom sada već blagopokojnog mjesnog kapelana Sablića, koji je bio duša tamošnjeg zadrugarstva. Sva tamošnja trgovina bila je do tada u talijanskim rukama, koji su se bogatili na račun siromašnog hrvatskog kmeta, pak se sa magazinom išlo za tim, da se taj kmet i na tom polju organizira, te da u udruzi jeftinije robu dobiva. Magazin opstoji eto već šestu godinu, i akoprem mu se već prve godine prokovala posvemašnja propast, on hvala Bogu i danas stoji, a stojati će i dalje, dok bude svjesnih creskih kopača, pa bilo to komu pravo ili né.

Iza Cresa ustrojili se još magazini na istoimenom otoku u Belom, Valunu, Martinšćici, Štivanu i Beleju, u kojim selima je do tada vladala tako primitivna trgovina, da se to nije ni moglo nazivati trgovinom.

Na Lošinju podigli se magazini u Nerezinama i Čunskom, pak na otočićima Susku i Unijama. Svuda idu više-manje dobro.

Na otoku Krku podigo se prvi magazin u Dobrinju, koji je bio ustrojio filijalku u Polju, nu sada se ista pretvorila u samostojan magazin. Iza Dobrinja ustrojili se magazini po svim drugim mjestima, kao u Vrbniku, Dubašnici, Poljicima, Linardićima, Dragi bašćanskoj, Puntu i ove godine u Omišlju.

Nećemo kazati da ti magazini svuda sjajno napreduju, al u većini slučajeva idu dobro. Glavni je

razlog, što još nije provedena dobra organizacija, već je svaki magazin upućen, da radi sam zase i da kupuje, gdje mu najbolje konvenira, al nadamo se, da će i do te organizacije doći. K tomu nemamo još posve sposobnog osoblja za trgovinu, al zadrugarstvo ide za tim, da i takovo osoblje odgoji. Poreći se pak ne da, da nisu magazini narodu dobra učinili, pošto su trgovinu sveli u prave svoje granice t. j. da sad i drugi trgovčići, koji sa magazinima još konkuriraju, zadovoljavaju se sa pristojnijim dobitkom, nego su se nekada. Uz dobru i točnu upravu, ne može ni magazin zlo proći.

Baš da budu uprave posujilnica i magazina, osobito njihovi knjigovodje čim urednije i točnije, činio je biskup Mahnić držati već dva puta u Krku i po jedan put u Lošinju i u Cresu socijalne tečajeve, na koje je pozvao stručnjaka g. Premrou, da drži o tomu predavanja. Svi ti tečajevi bili su lijepo posjećeni i sa krasnim predavanjima g. Premrou dosta se je okoristilo, pošto većina posjetnika, ako je do tada o tomu štogod znala, znala je po sebi i po knjigama, al nije bila u tomu ustaljena. Za željeti bi bilo, da se takova predavanja još drže, jer dobre nauke nikada dosta.

U drugim vrstima zadrugarstva, izim posujilnica i magazina, podao je na kvarnerskim otocima najljepši primjer grad Cres. Tu se učinilo zadrugu mesarnu, da se članovi oslobode monopola jednog jeditog mesara, koji je udarao cijene mesu po svojoj volji, te se time silno obogatio. Zatim se učinilo zadrugu postolariju, da mogu članovi u njoj nabavljati potrebitu obuću. Napokon podiglo se sa znatnim troškom zadrugu mlin, koji služi raznim svrhama: tako u vrijeme branja uljika, kojih u Cresu mnogo ima, za tiskanje ulja; a inače za mlenje žita i pravljenje pašte.

Na Krku je na zadrugu ideji niktulo „Krčko parobrodarsko društvo“ u općini Dobrinj, za spoj istočnog dijela otoka sa susjednom Crikvenicom. Društvo je istina na dionice, ali su dioničari većinom siromašni slojevi pučanstva. Nabavilo se parobrodar, koji više puta dnevno opći izmed Šila i Crikvenice već preko dvije godine. U istoj općini ustrojila se pred kratko i mljekarska zadruga, koja još istina nije započela svog djelovanja, ali će s Božjom pomoći i to doskora biti.

Izim rečenog „Krčkog parobrodarskog društvanca“, koje je više lokalne naravi, poduzela se pred jednu godinu i pol općenita akcija svega otoka Krka za osnivanje većeg parobrodarskog društva, koje bi vezalo otok sa susjednom Rijekom i eventualno razširilo svoj delokrug po cijelom Kvarneru, da tako naši novci ostanu u našem žepu i da onaj dobitak, koga do sada ovuda dobiva ugarsko-hrvatsko parobrodarsko društvo, nama pripade. I tomu se odazvao

cijeli otok, te se ustanovilo društvo pod imenom „Austro-hrvatsko parobrodarsko društvo“ sa sijelom u Puntu, a da mogu i najsiromašniji slojevi pučanstva u njemu sudjelovati, učinilo se dionice od samih 50 kruna. Mislilo se kašnije učiniti ne društvo na dionice, već parobrodarsku zadrugu, al pošto zakon o ovakvim zadrugama, koje prelaze glavnicu od 200 tisuća kruna, propisuje zadružne djelove od ne manje od 500 kruna, stoga se od toga odustalo i pustilo dionice od 50 kruna, pošto je na sebi stvar skoro ista. Društvo je već naručilo dva parobroda, koji, nadamo se, početi će početkom godine 1908. već ploviti. Vlada je osjegurala društvu dobru subvenciju i ono će sjegurno dobro uspjevati. I to je bila ideja biskupa Mahnića.

Kako je iz ovog kratkog nacerta razvidno, zadrugarstvo je na Kvarnerskim otocima, kroz ovo kratko razdoblje od niti jednog decenija, uhvatilo već priličnog korjena, pak je stalne nade, da se na započetom putu neće sustati, već da će se ići i dalje. Koje bi još zadruge bile za željeti, da se sovuda ustroje, to ćemo nastojati iznijeti jedan drugi put, pošto se je ovaj članak i onako oduljio.

Glavna zasluga u tomu pripada dakako našem presvijetlomu biskupu, a po njemu našem vrijednom svećenstvu, koje njegove ideje zdušno provadja na korist naroda. „Silno smo zaostali za drugima, zato se moramo žuriti, da ih dostignemo“, tako običaje naš biskup govoriti.

Ove godine navršila se desetgodišnjica njegova biskupovanja medju nama, pak je tom prilikom pisac ovih redaka napisao u „Pučki Prijatelj“ sledeći slavospjev:

„Protaklo je deset godina, otkako se na obzorju kvarnerskoga horizonta pojavila zvijezda, koja se danas digla visoko na nebištu, da svijetli cijeloj miloj nam domaji.

Mutno je bilo to obzorje pred deset godina.

Pojedini oderuhi i lihvari slavili su pir; pogibao je prijatila, da njihov nezasićni žep proždre našu egzistenciju.

Seljaku, toj našoj uzdanici, bio je pripravan grob — umirao je, a nije mogao umrijeti.

Tada nam Providnost pošalje Tebe, da nam vidaš rane: ne samo duševne, nego i tjelesne.

Došao si iz bratske nam zemlje Slovenije, noseć sa sobom umjenja i znanja, da nas oživiš na novi život, da oživiš one, koji bijahu zamrli.

Asimilovao si se s nama, postao si potpuno naš. Tvoja velika duša opazila je našu pogibao i odmah uprla sa svim silama, da nas pomoću blagostanja oslobodi ropstva i privede k slobodi.

Uz geslo: jedan za sve, a svi za jednoga, započela je Tvoja velika djelatnost.

Oderuhi su ostali presenećeni, ali tješili su se još nadom, da Tvoje djelo neće imati uspjeha.

Dogodilo se međjutim protivno: zamrla je društvenost opet oživjela, i evo nakon deset godina diše već priličnim životom.

Tvoje geslo prodrlo je i u zadnju kolibu, zadružni je život osvojio danas i one, koji bijahu iz početka nevjerujući Tome.

Zadruge slave danas već svuda svoj pir.

Pojedincima, koji su se koristili našom rascijepka-nošću, stala se gibati zemlja izpod nogu; oni škriplju zubima, ali Ti stojiš vedra čela kao orijaš, koji je svomu puku spasio opstanak.

I za drugo svoje geslo: preporoditi narod u Kristu, vojuješ kao lav Stražu stražec na obalama ove naše domaje, da se vuci razdiraoci ne uvuku u nekadanje „Predzidje kršćanstva“.

I tu protivnici škriplju zubima; a to je najbolji znak, da im je postalo tijesno, da im gori pod tabanima; i dok Te grde, najbolje zasnvedoćuju Tvoje uspjehe.

Tvoje su velike zasluge na svim poljima, pa kao što je ovaj Tvoj prvi decenij ovjenčan s najljepšim uspjehom, neka Svevišnji dade, da bude budući ovjenčan s potpunim“.

I. Mahulja.

Novi vinski zakon.

Za vso državu in ž njo za Kranjsko je stopil dne 12. t. m. jako važen zakon v veljavo. S tem dnevom je zadobil postavno moč novi vinski zakon.

Pri nas na Kranjskem bode ta postava še posebno ugodno vplivala, bodisi v vinorodnih krajih na Dolenjskem in Vipavskem, bodisi v nevinorodnih krajih. Če se zamislimo le nekoliko let nazaj, spomnimo se na judovske tvrdke iz Ogrske in Hrvaške, ki so preplavljale našo deželo z raznimi umetnimi vini, seveda na škodo našem vinstvu in v pogubo zdravja naših vinopivcev. Še dandanes se razprodaja pri nas veliko tirolskih vin, ki so večinoma umetno narejena. In pri nas na Dolenjskem je žal le premnogo takih krčmarjev, vinskih trgovcev in vinogradnikov, ki narejeni petiot prodajajo za pristno vino. S takim početjem trpi naše vinarstvo, trpe pošteni krčmarji, ki ne morejo svojega pristnega vina po pravi ceni prodajati, niti ga ne morejo toliko stočiti, kakor bi ga sicer; največ pa trpe na eni strani pošteni vinogradniki, ki ne morejo svojega pristnega vinskega pridelka po pravi ceni v denar spraviti, na drugi strani pa konsumentje-vinopivci, ki zauživajo za pošteni denar nepošteno blago. Premnoge sicer poštene krčmarje, vinotržce in vinogradnike slednjič zapeljuje in sili sedanja navada, da postanejo „vinski pančerji“, da ne morejo pustiti vina naravna, ampak da jim dodajejo razne primesi samo, da povečajo vsebino in si s tem zvišajo dobiček.

Jasno je, da je tako ravnanje ne le nepošteno, ampak da napravlja v današnjih za gospodarstvo težkih časih silno škodo zlasti vinogradnikom, ko so delavske moči vedno dražje, ko nastopajo na vinski trti razne bolezni in škodljivci, ki zahtevajo drago, pazljivo in intenzivno obdelovanje. Pri teh razmerah trpe škodo pa tudi pošteni obrtniki-krčmarji, vinotržci in gospodarji, ki si težko in za drag denar nabavljajo naravna vina za-se in za delavce. Ravno sedaj to posebno drastično opazujemo na južnem Francoskem, kjer vinogradniki nikakor ne morejo spravljati več svojih vinskih pridelkov v denar, ker jim pariški in drugi vinotržci z umetnimi vini povzročajo prehudo konkurenco. To je rodilo velikanske punte v teh krajih.

Vse te hibe hoče odpraviti novi vinski zakon. S tega stališča ga vsak pošten vinogradnik, vsak pošten krčmar in vsak pošten vinotržec more le z veseljem pozdravljati in se veseliti, da se je v korist narodnemu gospodarstvu storil velevažen postavni sklep.

Ker se bode novemu vinskemu zakonu dodale še navodila in naredbe, kako ga bode izvrševati, zato v današnji številki ne moremo podati vso njegovo vsebino in radi tega omenjamo le glavne točke tega zakona in te so:

I. Dodajanje sladkorja v moštu se postavi pod kontrolo, v gotovih slučajih se dovoljuje, v drugih se prepoveduje. Ako bode kdo hotel dodajati sladkor v mošt, imeti bode moral dovoljenje od politične oblasti. To dovoljenje se bode dajalo po potrebi tudi celim občinam ozir. okrajem, kar je v slabih letih neobhodno potrebno. Prestopki zoper ta določila se bodo kaznovali z zaporom do 1 meseca in do 1000 K denarne kazni.

II. Kdor bode prodajal taka s sladkorjem zboljšana vina, bode moral to kupcu izrecno naznaniti.

III. Kdor bode napravljajal za domačo porabo petiot, bode moral naznaniti to županstvu in izpovedati, koliko ga je napravil. Posode, v katerih se bode ta pijača shranila, bodo morale imeti jasen napis, da je v njej petiot. Kazen zoper nasprotno delovanje je do 200 K denarne kazni in zapor do 14 dnij.

IV. Vsaka dežela bode dobila kletarskega nadzornika, čegar naloga bode, nadzorovati vinske kleti, ravnanje z vinom in nadzorovati ozir. pospeševati vinsko kupčijo.

Očividno je iz teh postavnih določil, da so nekatera zelo trda in da bodo ovirala sedanjo prostost. Prihodnjost in skušnja bodeta pokazala, v koliko jih bode treba omiliti ozir. olajšati.

Na vsak način je pa novi vinski zakon zelo važen za naše vinarstvo in za prebivalstvo ter je le želeli, da bi se mogel v tistem smislu izvršiti, kakor ga namerja blaga postavodajalčeva misel.

K eksportni kupčiji s črešnjami.

Kdor je videl kedaj, koliko črešenj se spomladi iz Vipavskega in Goriškega spravi v promet in koliko si naši Vipavci, Goričani in Brici samo s tem sadežem zaslužijo, in kdor tamošnje podnebne razmere primerja s kranjskimi, osobito z dolenskimi, ta pride nehoté do zaključka, da ima naša Kranjska gledé produkcije tega sadja jako ugodne razmere. Ko so črešnje v prvo imenovanih krajih pošle, zorijo pri nas na Kranjskem najprvo v dolinah in pozneje vedno višje tako, da imamo od srede junija nadalje do konca julija vedno ta sadež bodisi v domačo porabo ali na prodaj. Ta ugodnost bi jako lahko združili in izkoristili, ako bi naslanjaje se na eksportno trgovino na Vipavskem in Goriškem pospeli do tega, da bi to trgovino prenesli tudi na Kranjsko, ali z drugimi besedami: Tisti sadni kupci in prekupci, ki se pečajo s tem eksportom na Vipavskem in Goriškem, pečali bi se lahko tudi z eksportom na Kranjskem, ali ker je to morda težko izvedljivo in se morda ne rentira, da bi se na Kranjskem zlasti na Dolenjskem n. pr. v novomeškem političnem okraji zasnovala ta kupčija po domačih trgovcih ali pa, kar je še bolje, z adružnim potom. Kdor pozna ugodne kranjske razmere ob vznožji Gorjancev, kjer črešnje tako krasno uspevajo, kjer se leto za letom prinaša tak okusen sad na domač trg, kjer se ga za mal denar razpečava, temu se more smiliti ta sad, da se ga ne spravlja na svetovni trg, kjer bi donašal lepe dohodke našemu kmečkemu prebivalstvu. Ako se nadalje upošteva dejstvo, da bi se naš narod še bolj poprijel saditve črešnjevih dreves, če bi opazil, da bi ga mogel ugodno prodati, tedaj so vsi pogoji dani, da bi se tu prav dobro obnesle eksportna kupčija s črešnjami. Treba bi bilo le poskusiti in najti odjemalcev v severnih krajih naše monarhije, na Nemškem in drugod, blaga bi bilo veliko na razpolago.

S temi vrsticami polagamo to zadevo našim trgovcem in vsem merodajnim faktorjem v preudarek.

Gospodarske drobtine.

Agrarna zveza v zbornici. Poslanci kmečkega značaja so se 26. junija t. l. združili v posebno skupino, v kateri imajo v vseh drugih zadevah prosto roko, le v agrarnih vprašanjih morajo nastopati skupno. 27. junija je poslala zveza deputacijo k ministrskemu predsedniku, da bi upošteval njene sklepe. Minister je poslancem obljubil, da se bo oziral na to zvezo in da se bodo sklenile z balkanskimi državami le take trgovinske pogodbe, ki ne bodo oškodovale avstrijskih živinorejcev.

V poljedelskem ministrstvu se je dne 28. junija t. l. konstituiral pod predsedstvom poljedelskega ministra grofa Auersperga stalen živinozdravni svet. Sedem odbornikov tvori izvrševalni odbor, katerega predsednik je poslanec g. Povše. — Živinozdravnemu odboru poslanske zbornice na-

čeluje poslanec Kotlař, stalnemu kmetijskemu odboru pa poslanec Štekler.

Izvoz sira iz Švice je znašal meseca aprila t. l. 25.033 *q*, od katerih je 1895 *q* prišlo v Avstrijo. Skupilo skupnega izvoza je znašalo 4.812.988 frankov. Naše sirarstvo je še vedno premalo razvito, drugače bi nam ne bilo treba uvažati sir. Mesto, da bi snovali nove mlekarke in sirarske zadruge, razdružujemo obstoječe, ker nočejo naši kmetje spoznavati, da je le v edinosti in združenju moč.

Solnograd je vpeljal prvi zakon za varstvo planin, katerega je potrdil cesar dne 12. aprila t. l. To je prva dežela v Avstriji, ki si je omislila tak zakon. Zakon omogočuje pravilno planšarsko politiko in ima namen, ohraniti planinam planinski gospodarski in obratni značaj. Ustanovi se posebna deželna planinska komisija, ki bo imela posebne pravice v svrhu, da se na vsak način ohranijo planine. Napravi se planinska knjiga in ustanovi planinski odbor, ki bo stal kot nasvetovalni organ na strani političnim oblastim. Nastavi se tudi planinski nadzornik.

Premovanje konj na Kranjskem bo leta 1907 v Postojni dne 26. avgusta, v Domžalah dne 27. avgusta, v Kranju dne 28. avgusta, v Škofeljci dne 30. avgusta, v Ribnici dne 31. avgusta, v Trebnjem dne 3. septembra, v Št. Jerneju dne 4. septembra, v Lescah dne 6. septembra in v Boh. Bistrici dne 7. septembra. Ker se v vseh postajah razdeli skupno le 93 državnih daril, torej v vsakem premovalnem okraju poprek le 10 daril državne podpore, je želeli, da v svrhu podpiranja domače konjereje tudi občine in denarni zavodi k temu prispevajo ter konjerejskemu odseku v Ljubljani za premovanje konj domačih konjerejev ali konjerejev sosednih občin nakažejo.

Hipotečno vprašanje na Češkem. Deželni odbor češki se bavi z vprašanjem o razdolževanju kmečkih zemljiških dolgov. Naprosil je vlado, da izroči deželnemu odboru v uporabo ves material, katerega ima v tem oziru na razpolago. Naprosijo se tudi Kmetijski svet, Zemská banka, Hipotečna banka in češka in nemška združna zveza, da vpodajo svoje mnenje. Da bo akcija uspešna, se skliče posebna enketa, ki se bo bavila posebno z vprašanjem, koliko bi lahko pripomagale tudi raiffeisenske posojilnice.

Hmelj na južnem Štajarskem letos ne kaže posebno ugodno. Vsled slabega vremena je letos v razvoju precej zaostal, posebno so zadrževali rast gorki dnevi in mrzle noči meseca maja. Zgodnji hmelj tu in tam že cvete. Letina pa bo daleč zaostala za lantsko. Nekateri hmeljarji imajo še vedno na razpolago veliko lantskega hmelja.

Pridelovanje vina iz borovnic. Za napravo 1 *hl* vina iz borovnic se vzame 40 *kg* dobro zrelih borovnic (črnic, lesnih jagod), ki se na razdornem mlinu zdrobe, ali pa z lesnim batom razmečkajo. Na to kašo se nalije 35 *l* čiste rečne ali potočne vode, na kar se vse primerno premeša ter postavi v ne preveč toplo čumnato ali klet, kjer se pusti 24—48 ur stati in se še premeša nekekrati na dan z leseno kuhalnico. Po naznačenem času se mošt s pomočjo kakoršne si bodi, vendar pa najснаžnejše stiskalnice spreša ter nalije v snažno leseno posodo. Po sprešanju se prga z rokami zdrobi, se nalije nanjo še enkrat 35 *l* vode ter se znovič pusti stati kakih 48 ur, na kar se prga spreša v drugič. Na ta način prvič in vdrugeč pridobljen mošt se zlije skupaj in se mu pridoda 20—40 *kg* čistega sladkorja.

Ono dvojno, nekoliko dni trajajoče ležanje ima ta smoter, da se doseže bolj rano vnetje (kvašenje) ki spravi iz mošta barvino in čreslovino, oba za vino kaj važna

dela. Ako pa se prešajo jagode, ne da bi se pustile poprej ležati, pa tudi dosežemo sok, ki ima sicer v sebi dovolj barvila in čreslovine, vendar pa ne toliko, da bi pridelano vino zamoglo tekmovati z dobrim vinom iz grozdja. A voda se mora pridodati v gotovi množini tako ali tako, zakaj iz samega borovničnega soka ni mogoče napraviti vina, ker visok odstotek kisline kvari izdelek, torej se mora ta primerno razrediti in sicer naznačena davka (porcija) razredi kisline blizo na 67‰, kar približno odgovarja vinu iz grozdja.

Navedeno množino sladkorja pa moramo pridodati radi tega, ako hočemo, da je vino trpežno, zakaj sladkor je pri napravi vina poglavitni činitelj, a to s tem, da pri vretju poleg ogljenčeve kisline spreminja v spirit, ki napravi vino vpijančljivo in trpežno; ko bi pridodali manj sladkorja, nego sem ga tu omenil, bilo bi vino slabo ter bi bilo izpostavljeno raznim boleznim. Da se mu zboljša okus, se pridoda k vinu, predno se nalije v sod za vretje še 50 *g* na prah zdrobljenega vinskega kamna.

Ko je sladkor v moštu dobro raztopljen, se nalije v popolnoma čist sod, v katerem se je nahajalo poprej vino ali konjak; sodi, v katerih se je nahajala poprej kaka druga pijača, se ne dajo vporabiti za vino. Vinorejcem je dobro znano, da slaba posoda zamore tudi najboljše vino poškodovati, med temko snažna posoda močno koristi požlahtnenju vina. Sod se mora napolniti do vrha ter se oprema z zamaškom za vretje, na kar se postavi v snažno klet na vzvišeno mesto ali kozla.

Oskrbovanje vina iz borovnic v kleti je povsem slično pri vretju, pretakanju itd. oskrbovanju vina iz grozdja.

Kakor iz borovnic, je mogoče pridelati vino tudi iz kosmatega grozdičja, ter rudečega, belega in črnega ribeza.

Kako odstranimo vonjavo kozjega mleka. Mleko vsakega sesalca ima posebno vonjavo; tako duhti povsem drugače mleko kravje od ovčjega, kozjega ali kobiljega. Ta posebna vonjava je pa časih celo neprijetna, kar je moči zlasti opaziti ob času, kadar se žival pari. Tudi nekatere molznice se odlikujejo s silno duhtečim mlekom. Tako n. pr. oni, ki redijo koze, opažajo, da imajo nekatere koze zelo duhteče mleko, a druge zopet manj. Priporoča pa se, da se močno duhteče mleko prevetruje, kar lahko izvršimo v domačiji na ta način, da cedimo mleko skozi visoko postavljeno sito v nizko stoječo posodo. Ceditev se mora vršiti v prostoru s svežim zrakom; pa tudi preprih je pri ceditvi zelo koristen. Tako precejeno mleko se urno hladi. Dalje se priporoča, da koze ki imajo močno duhteče mleko, ostrizemo, jih poretli pogosteje kopamo ter jim privoščimo čim največ gibanja na svežem zraku, da tako ohranimo kožno dihanje zmerom v pravem tiru.

Tuja telesa v želodecu govede. Kakor je splošno znano, požre govedo le nekoliko oslinjeno in le na debelo pregrizneno krmo, ki se potem, ko se premeša z želodčnim sokom v obliki prežveka priplazi nazaj v gobec, kjer se šele potem z zobmi dobro prežveče. Pri prvem požiranju le slabo razkosane krme pridejo lahko v goveji želodec razni predmeti, ki potem več ne pridejo nazaj v gobec, marveč ostanejo v želodcu. Tako je n. pr. mogoče najti pri kravah celo zalogo žrebljev, kosove žice, lesa, rinčic, vijakov, iglic, verižic, kamenja, usnja, denarja, vilic in razne druge predmete. Mnogokrat se moramo kar čuditi, kako obširne reči zamore časih živina požreti. Predmeti z ostrim koncem, kakor n. pr. žreblji, žica, iglice, igle itd. prodirajo pri premikanju želodčevo steno ter povzročajo s tem draženjem vnetje in zamorejo prodreti celo k srcu ter povzročiti, da

nam žival nagloma pogine. Radi tega je treba velike previdnosti, da zlasti tam, kjer ženske krmijo živino, ne pridejo v krmo igle za lase, kakor tudi drugi ostri predmeti. Kadar se popravlja streha, se lahko natrosijo v seno žreblji. Ker proti tujim telesom v želodcu goveje živine z zdravilom ali z operacijo ni mogoče ničesar opraviti, treba je, da smo pri spravljenju krme čim najbolj previdni, da potem ne poplačamo svojo malomarnost s tem, da nam potem draga žival po nepotrebnem pogine.

Bolečine predporodne, porodne in po porodu pri kravah. Radi nevednosti govejerejcev se pripeti zelo pogosto, da ljudje pomagajo kravam k povrženju ob času, ko za to še ni primeren. Jako mnogo krav in telic, lahko bi rekli, da skoro vse dobe tako imenovane prezgodnje obtožke ali predporodne bolečine 1—4 tedne pred pravim povrženjem ali otelitvijo. Iz tega razvidimo, kako važno je, da vemo, kdaj ima krava ali telica povreči in radi tega mora slehrni redni živinorejec imeti zapisnik o hlevu, kakoršnega navadno imajo hlevarska društva. Kadar vidimo, da čas za povrženje še ni napočil, in da žival za povrženje še ni pripravljena, tu pomagamo živali s tem, da se pobrinemo za to, da te obtožke odstranimo. V ta namen se priporoča skuha iz kamilic, kumine, kopreca in janeža. K vlažni (topli) precejeni tej skuhi prilijemo $\frac{1}{2}$ litra zganjice ter vse to previdno zalijemo živali v gobec. Pri otelitvi (povrženju) je dobro pustiti, da krava sama spravi tele na beli dan ter pomagati ji le v nujni potrebi, zakaj, ako krava ni sama pritlačila tele na svet, pa dobi hude porodne bolečine ter mnogokrat izrine (spravi) iz sebe ves telečnjak. Ako so obtožki po povrženju le prehudi, devajo se na živino topli obkladki na križ in sicer iz poparjenega sena, ki ga denemo v mokro vrečo, kravi pa zalijemo v gobec zgoraj navedeno skuho, kateri pridenemo nekoliko zalbeja.

Čebeloreja v Turčiji nikakor ni tako razvita, kakor bi zaslužila, dasitudi je v nekaterih vaseh moči najti nekoliko primitivnih panjev. Kmetje smatrajo ta vir dohodkov kot dar prirode, za kateri se ni treba truditi. Velik del strdi izvira v ostalem iz čebel, ki se nahajajo v votlinah, zlasti na solnčni strani. Strd se prodaja zlasti o postu, ko se zmesi z moko ter povziva z kruhom namesto masla in sira. Tudi se pripravlja iz strdi v Turčiji tako imenovana pijača „šerbet“, katero žejni ljudje kaj radi pijejo. Vosek se rabi pri domačiji za izdelovanje sveč, ki pa, kar se oblike tiče, zaostajajo močno za evropskimi izdelki.

Kronika Zadružne zveze.

Konstituiranje načelstva Zadružne zveze. V seji z dne 15. t. m. se je načelstvo konstituiralo kakor sledi: predsednik: dr. J. E. Krek, Ljubljana; I. podpredsednik: Janislav Vrsalović, Selca-otok Brač, II. podpredsednik: kanonik Josip Šiška, Ljubljana; načelstveni ravnatelj: dr. Vladislav Pegan, Ljubljana; prisedniki: Anton Belec, Št. Vid nad Ljubljano; Ivan Gorišek, Celje; M. Kump, Ljubljana; dr. Matko Laginja, Pulj in dr. Evgen Lampe, Ljubljana. Ostali gospodje so odborniki.

Zvezni pododbori. V zadnji seji se je sklenilo ustanoviti pododbore Zadružne zveze za Štajersko, Istro in Dalmacijo. Pododbori začnejo v kratkem poslovati.

Imovinski kataster. Zadruga, ki vživajo ali pa iščejo pri Zadružni zvezi kredit, presegajoči normalno mero, bodo morale odslej v smislu sklepa seje načelstva z dne 15. t. m.

voditi posebni imovinski kataster svojih članov, iz katerega bo razvidno premoženjsko stanje in obremenitev premoženja posameznega člana. Doličnim zadrugam se bodo vposlala v to potrebne tiskovine in pouk za njih vporabo.

Novo članice. V Zadružno zvezo so bile sprejete sledeče nove članice: Hranilnice in posojilnice v Cerkljah pri Krškem, v Hinjah, v Zrečah in v Poljčani; Ljudska posojilnica v Gor. Logatcu; Seoska blagajna za štednjo i zajmove v Sv. Petru v Šumi; Mlekarska zadruga v Mošnjah in Sitarška in žimarska zadruga v Stražišču. Število Zadružni zvezi pripadajočih zadrug znaša potemtakem: **370 zadrug.**

Pristop k Zadružni zvezi so prijavile: Ljudska hranilnica in posojilnica v Celju, Hranilnica in posojilnica v Lučah in Mlekarska zadruga v Št. Lorencu.

Registrujejo se Obrtno-kreditna zadruga v Ljubljani, Slamnikarska zadruga v Mengšu in Kmetijsko društvo v Mengšu. V Bovcu na Goriškem se je ustanovila raiffeisenska hranilnica in posojilnica.

Ženska — odbornik. Poročali smo že, da se bo letošnji mednarodni zadružni kongres v Cremoni v Italiji bavil z vprašanjem, kako nalogo naj igra ženska pri zadružništvu. Sodelovanje žena pri vseh gospodarskih osnovah se uveljavlja vedno bolj in je gotovo, da bi v zadružništvu tudi pri nas mnogo koristilo. Eno najvzornejših zadrug na Kranjskem vodi — ženska moč. Za danes hočemo le še omeniti, da morejo po pravilih istrskih posojilnic postati člani odborov tudi ženske. Doslej se to v praksi sicer še ni vporabilo, pa se zna, ker se ženska inteligenca in natančnost vedno bolj uveljavlja tudi v praktičnem delovanju.

Podražila je s koncem junija t. l. svoje izdelke delniška družba Alfa Separator na Dunaju. Pri cevnatih hladilnikih za mleko so poskočile cene za 15% nad ceno, izkazano v cenikih. Pinje so se podražile za 20%, vsi drugi predmeti za 10%. Predmeti iz medenine in oprave iz žareče zlitine so ostali nespremenjeni. Ravno tako tudi separatorji in posamezni deli istih.

Zgodovino slovenskega zadružništva v posameznih delih naše domovine smo začeli prinašati z zadnjo številko „Nar. gosp.“. Gre se za to, da ohranimo zgodovino razvoja, opisano po možeh, ki so provzročili in najbolj pospeševali zadružništvo v posameznih naših pokrajinah. Doneske nam spisujejo znameniti zadružni organizatorji, zato upamo, da se bodo čitali z zanimanjem. Prvi donesek se ozira na kvarnerske otoke, katere je v gospodarskem oziru istinito rešil zaslužni škof Mahnič, naš rojak.

O knjigi „Civilnopravdni zakoni“, ki smo jo priporočali zadnjič, so pisali pohvalno tudi drugi strokovni listi. Občinska uprava, Zadruga, potem Slovenski pravnik in Mjesečnik Pravničkoga društva u Zagrebu.

Poslednje navedeni list pravi v br. 6. l. 1907 med drugim:

Osim toga, što su posebni propisi, koji vriede samo za Dalmaciju, uvršteni samo u hrvatskom jeziku, uzet je obzir na nas Hrvate jošte i time, što su u obširnom stvarnom kazalu navedeni i izrazi hrvatskoga uredovnoga prievoda gornjih zakona, u koliko se bitno razlikuje od slovenskih. Tako je pružena mogućnost i hrvatskim pravnicima iz Dalmacije i Istre, da ovu knjigu rabišu mogu upravu tako kao i Slovenci.

Tisak i oprema knjige liepi su i okusni, a kako su u njoj sadržani svi propisi, koji se na ovaj predmet odnose,

dobro će doći ne samo svim slovenskim nego i hrvatskim pravnikom Dalmacije i Istre, a i nepravnikom, koji sa sudovi posla imadu.

Završujući iztičem, da ova knjiga služi na čast i njenom uredniku dru. Eduardu Volčiču i izdavaču „Pravniku“, te ju čitaocima „Mjesečnika“ najtoplije preporučam.“

Knjiga se dobiva pri dr. E. Volčič-u v Rudolfovem (Kranjsko) in po knjigarnah sploh, ter velja vsa v platno vezana 8 K, s pošto več 60 h.

Errata corrigé. V zadnji številki smo napisali ime našega ravnatelja g. dr. Vladislava Pegana napačno z „Vladimirom“, kar ni pravilno. Prosimo, da se popravi.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 25. (Hran. in pos. v Š.) „Narodni Gosp.“ od 25. maja t. l. pravi v odgovoru št. 5, da morata mož in žena delež — menda tudi pristopnino — vsak zase plačati, kadar vzameta skupno posojilo. Kako je pa potem s temi vplačili, kadar jamčita solidarično za vrnitev posojila?

Odgovor 25. Ločiti morate čin prevzetja članstva in prevzetja posojila. V prvem slučaju morata oba pristopiti k zadrugi, ker ne tvorita juristično osebo. Skupno obvezo glede vračila pa lahko vzameta in se izda posojilo na enega kot dolžnika, h kateremu pristopi drugi kot sodolžnik. Vsled tega ena sama knjižica, v katero se vbeležujejo vračila. Ako ste pa mislili, da pristopi posojilni zavezi eden ali drugi soprogov kot solidarno soobvezan porok-plačnik, ni potrebno, da je porok član. Seveda smete sprejeti le poroka, ki Vam nudi realno garancijo, n. pr. ženo tedaj, ko ima lastno premoženje.

Vprašanje 26. (Blagajna za štednju i zajmove v V.) „Zadružna zveza“ nam je zadnjič kritizirala dejstvo, da kapitaliziramo obresti posojil. Zakaj?

Odgovor 26. Ker je nepravilno. Sploh so računi dalmatinskih zadrug prava zagonetka. One jasnosti, katero imajo bilance naših slovenskih zadrug in katere tudi nestrokovnjak brez težave more razumeti, ni nikakor najti v njih. Toda pustimo to. Posojila so vse nekaj drugega, nego so hranilne vloge. Pri teh se kapitalizirajo obresti, katere stranka ne vzdiguje, vsled tega, ker ima pravico, da mu zadruga plača obresti od denarja, katerega zadrugi zaupa, posodi. Pri posojilu se pa stranka glasom zadolžnice zaveže le za določeno svoto, razvidno iz zadolžnice, in za plačevanje obresti po določenem odstotku. Dovoljenja za uglavničenje obresti Vam po zadolžnici ne da in tudi ne more dati. Zahtevali pa smete od njega le triletno obresti, ker v tem času zastarajo. Več pa ne morete sodno zahtevati. Ako pa kapitalizirate obresti, pridete v slučaju tožbe do evidentne zgube. Zahtevajte redno polletno plačevanje obresti.

Vprašanje 27. (Hran. in pos. v B.) Ali sme vzdigniti pooblaščenec vinkulirano vlogo, tudi če je pridržek določen na neko gotovo osebo?

Odgovor 27. Če je vzdig hranilne vloge pridržan vlagatelju in drugi, po njem določeni osebi, ne sme dvigniti vloge tretja oseba, tudi če mu vlagatelj da v to dovoljenje, bodisi ustmeno ali pismeno.

Vprašanje 28. (Mlekarska zadruga v Ž.) Naša zadruga pošilja maslo po povzetju, železnica pa nam izplača povzetja več zneskov skupaj, in sicer taka, ki so že nad tri tedne stara skupaj z onimi, ki so došla pred par dnevi. Kedaj je dolžna železnica izplačati povzetja?

Odgovor 28. Železnica Vam mora naznaniti posebe vsako povzetje, katero dobi in na Vašo zahtevo tudi vsako posebe koj po dospelku izplačati.

Vprašanje 29. (Hran. in pos. v Ž.) Davkarija nas vedno terja zamudne obresti za rentni davek, dasi imamo pravico plačevati rentnino do konca meseca junija. Ali je to prav?

Odgovor 29. Ako imate res pravico plačevati rentnino do konca meseca junija, potem Vas davkarija neopravičeno terja za zamudne obresti. Poglejte natančno v odlok, ali se Vam je res dovolilo plačati rentnino do navedenega časa.

Zadružni pregled.

Novo slovenske zadruge l. 1907. V prvem polletju se je na novo ustanovilo 62 slovenskih in hrvatskih zadrug, in sicer 20 v Dalmaciji, 11 na Kranjskem, 9 na Primorskem in 22 na Štajerskem, in sicer:

	Dalmacija	Kranjsko	Primorsko	Štajersko	Skupaj
Hranilnic in posojilnic	13	5	4	18	40
Mlekarskih zadrug	—	3	1	—	4
Živinorejskih „	—	—	—	4	4
Kmetijskih „	2	1	—	—	3
Gospodarskih „	—	—	1	—	1
Konsumnih „	1	—	1	—	2
Vinarskih „	—	—	1	—	1
Ribarskih „	2	—	—	—	2
Oljarskih „	1	—	—	—	1
Sitarskih in žimarskih zadrug	—	1	—	—	1
Žaložniških zadrug	—	1	—	—	1
Konsumnih in posojilnih zadrug	—	—	1	—	1
Raznih zadrug	1	—	—	—	1
Skupaj	20	11	9	22	62

Slovensko zadružništvo ima glede razvoja še vedno glavni značaj posojilniškega, tedaj kreditnega združevanja. Toda pojavljajo se po vseh posameznih deželah že tu pa tam zadruge, ki obračajo pravec svojega gospodarskega delovanja na razne pridobitne panoge. Mlekarske in vinorejske zadruge so pri tem v ospredju, za njimi slede pristne kmetijske, potem pa raznovrstne zadruge, katerih zadača je gospodarsko boljše vnovčevanje kmetijskih postranskih pridelkov in izdelkov, ki pa igrajo v posameznih deželah najvažnejšo nalogo. Tako n. pr. vživajo še vedno premalo uvaževanja vinarske in sadjarske zadruge, v Istri in Dalmaciji tudi ribarske in oljarske zadruge. S primerno, pravilno organizacijo obeh zadnjih vrst zadrug bi si obe deželi znali veliko oponoči. Ustanovile so se le dve konsumne zadruge in še te ena v Dalmaciji in ena na Primorskem. Ta pojav potrjuje našo trditev, da smo prišli že iz one dobe, ko smo poskuševali, ali je ta vrsta zadrug prikladna za naše gospodarske razmere ali ne. Poskus je imel negativen uspeh. S tem pa ni nikakor rečeno, da ne bodo potrošne zadruge na Slovenskem sploh še mogoče, ko se enkrat vzbudi med konsumenti pravo razumevanje in uvaževanje bistva konsumnih zadrug, ki v nekaterih deželah, kjer so podani vitalni pogoji, imenitno vspevajo.

Zadruge posebne vrste je Sitarska in žimarska zadruga v Stražišču, katero je ustanovil tamošnji kaplan gosp. Ivan Traven. Nje namen je povzdigniti domačo obrt, ki je v dotičnem kraju že propadala in grozila ponehati. G. Travnu gre vsa hvala, da je tako vspešno in primerno znal to posebno zadrugo urediti. Vrstnico ji dobimo edinole, dasi za drugo stroko, v Žrebljarski in železoobrti zadrugi v Kropi.

Na Koroškem se letos ni še ustanovila nobena zadruga. Vrlim Korošcem želimo, da si tudi oni omislijo v bližnji bo-

dočnosti kolikor mogoče več zadrug, posojilnic in drugih gospodarskih. Kolikor večja je gospodarska organizacija, tem večja je narodno-gospodarska in politična neodvisnost.

Večino teh ustanovitev je pospeševala Zadrzna zveza v Ljubljani, ki je vsem prijateljem zadržništva vedno na razpolago, bodisi tedaj, ko se gre za ustanovitev novih zadrug, ali pa za stalni pouk in gmotno podpiranje že obstoječih zadrug.

Mlekarska zveza za Kranjsko se v kratkem osnuje. Glavna naloga te zveze bo tehnični pouk in vstvarjenje primernih osnov za skupno oddajo mlekarskih izdelkov. Mlekarska zveza bo imela zelo velik vpliv na pravilni razvoj mlekarniškega zadržništva na Kranjskem, zato ji iskreno želimo, da stopi čim prej v praktično življenje.

Zveza kmetijskih zadrug v Šleziji (nemška) je imela koncem l. 1906 184 zadrug-članice, in sicer 161 posojilnic, 11 mlekarn, 2 mlinarski zadrugi, 6 žgalnih zadrug, 1 živinorejsko, 1 konsumno in 2 kmetijski zadrugi. L. 1907 je pridobila še 7 novih posojilnic. Po narodnosti se zadruge razdelijo l. 1906 na 120 nemških, 70 poljskih in 1 češka. Vsega skupaj so imele 18.015 članov.

Na Predarlskem je bilo koncem l. 1906 71 raiffeizenk in 1 mlekarska zadruga, ki so imele skupno 11.126 članov, tedaj povprečno vsaka zadruga 155 članov. Posojilnice so imele 34.203.222·11 K, denarnega prometa 119.499·87 K deležev, 14.423.888·33 K hranilnih vlog, 13.462 407·62 K posojil, 35.765·52 K čistega dobička in 258.031·61 K rezervnega zaklada. Mlekarska zadruga v Bregencu je imela 696.973·61 K skupnega prometa.

Mlekarska zadruga na Vrhniki je slovesno otvorila dne 7. t. m. novo mlekarno, o kateri pravijo, da je najlepša na vsem avstrijskem jugu. Mlekarsko zadrugo je blagoslovil domači gospod dekan. Istega dne se je zaključil trimesečni mlekarski tečaj na Vrhniki, katerega je vodil potovalni učitelj za mlekarstvo g. J. Legvart. Zadržno zvezo je pri tej priliki zastopal njen uradni vodja gosp. Rašica.

Zadržništvo na Štajerskem. Nemška zadržna zveza štajerska je imela koncem l. 1906 305 zadrug, in sicer 253 posojilnic in 52 nedenarnih zadrug. Poslednje so obsegala 1 skladiščno zadrugo, 1 hmeljarsko, 5 mlekarskih, 3 sirarske, 4 kletarske, 1 bikorejsko, 18 živinorejskih, 6 kmetijskih zadrug za nakup in prodajo, 1 sadjarsko, 1 semensko in 1 trto-rejsko zadrugo; nadalje 2 sadjarski in vinarski društvi, 1 mlekarsko, 1 kletarsko in 3 druga društva. Člani zveze sta tudi kmetijska družba štajerska in kmečka posojilnica. (Bauernvereinscasse). Hmeljarsko društvo se nahaja v Žalcu. Raiffeisenske posojilnice so imele koncem l. 1906 5.956.643·09 K hranilnih vlog in 1.739.437·51 K posojil.

Češke založne. L. 1905 je bilo na Češkem, Moravskem in v Šleziji 807 hranilnic z 359.658 članov. Hranilnih vlog so imele 808.178.000 K, in sicer je odpadalo 679.022.000 na občinske, 129.156.000 K pa na okrajne posojilnice. Posojila na osebni kredit nazadujejo pri obeh, nasprotno pa znatno naraščajo ona na hipoteke.

Vzbujanje k štedljivosti s tem, da bi vsaka hranilnica vpeljala domače nabiralnike (šparovčke) je priporočeval delegat gosp. Rokos z Telnice na občnem zboru moravskih raiffeizenk v Brnu. Tudi v vsako šolo naj bi se vpeljali nabiralniki, da se otroke že z mladega uči hraniti, kar bi imelo veliko gospodarsko važnost za cele generacije. „Spořeni, bohaté kořeni!“

Izvlaček iz poljedeljskih poročil.

Da, da, vročina! Če me je kdo v preteklem vročem poletju vprašal:

Kaj bi, posebno pri delu na polju, proti hudi žeji storil, tedaj sem mu priporočil, kar s tem vsem mojim bralcem priporočam; poizkusil je in se mi zahvalil za dober svet in se nadejam, da bode marsikateri bralec teh vrstic, čeprav samo v mislih, storil isto, ako poskusi sam.

Vzemi, sem mu rekel, 1 liter vode, primešaj ji jedno polno žlico, približno 15—20 gramov „Franckovega“ dodatka k kavi, katerega ima tvoja žena itak v kuhinji, in kuhaj to dobrih 5 minut, potem postavi ta prevretek na stran za 5 minut, da se sčisti, na to pa odliv prevretka postavi v klet, da se shladi (če ti bolje ugaja, lahko prideneš nekoliko sladkorja) in ga vzemi potem v steklenici s seboj na polje. — Najbolje je, če steklenico zagrebeš na kakem senčnatem prostoru, potem bode ta okrepujoča pijača ostala dolgo časa hladna.

Ako si žejen, popij precejšnji požirek tega mrzlega „Franckovega“ prevretka in čutil se bodeš, da te žeja ne bode zopet nadlegovala dolgo časa.

„Franck“ torej ni samo najboljši dodatek k kavi, ker kot tak je itak splošno poznan, temuč tudi prav primerno sredstvo za žejo.

Take table preskrbi zadrugam „Zadržna zveza“.

Priporočaja se: Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbi zvonov.
Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

Lajca za valiti Najboljih vrst, vzgojenih na velikih posestvih: Minorka črne in bele, Plymouth R, hamburške zlatice, italijanske bele in jerebičje barve à 40 vin., Faverolke, Viandotke srebrne in bele barve à 50 vin., Minorke črne rdeč. greb. amer., italijanske bele rud. greb. (novosti) à 60 vin., Velike pekinske race bele à 60 vin., Amer. vel. br. purani à K 1·20, Bisernice sreb. viš. à 40 vin.

Perutnistvo Smržice, Morava (Smržitz, Mähren).

Naslov za brzojavke: Sporobanka.
 Akcijska glavica K 10,000.000.

Telefon št. 19—95.
 Vlog okoli K 66,000.000.

ÚSTŘEDNÍ BANKA ČESKÝCH SPORITELN

(Osrednja banka čeških hranilnic).

Podružnica v Trstu, Piazza del Ponterosso 3.

Blagajniški prostori in menjalnica v pritličju, — bančni prostori v I. nadstropju.
 (Centrala v Pragi, podružnice v Brnu, na Dunaju in v Lvovu).

je začela redno poslovati

1. julija 1907

ter se peča v smislu svojih pravil z bančnim in denarnim trgovanjem vseh vrst. Sprejema vloge na knjižice in blagajniške nakaznice po $4\frac{1}{4}\%$ — $4\frac{1}{2}\%$, na tekoči in žirovni račun po $4\frac{1}{4}\%$ in $4\frac{1}{2}\%$ z ozirom na odpovedni rok.

(Dohodninski davek iz vložnih knjižic in blagajniških nakaznic plačuje banka sama.)

Menice eskontuje samo denarnim zavodom;

kupuje in prodaja pod vgodnimi pogoji pri svoji blagajni in na tržaški, dunajski in praški borzi vrednostne papirje (rente, prioritete, zadolžnice, srečke, delnice itd.), izvršuje inkasa vseh vrst, sprejema vrednostne papirje v shrambo in upravo, daje posojila in vrednostne papirje, izvršuje brezplačno vinkulacije in devinkulacije vrednostnih papirjev, daje posojila deželam, okrajem, občinam, vodovodnim društvom ter sploh korporacijam, ki imajo pravico pobirati doklade; na podlagi teh posojil izdaja 4% pupilarno varne bančne obligacije, s katerimi se smejo zalagati sirotinske in fideikomisne glavnice, ustanove, trgovske, službene, vojaško-poročne in carinske kavecije itd; preskrbuje in vlaga vadije in kavecije vseh vrst;

izvršuje prenos valut pri konverzijah zemljeknjižnih dolgov;

daje brezplačno informacije in nasvete glede bančnih tranzakcij, posebno glede nalaganja glavnice.

Na vsa vprašanja radevolje odgovarja

ravnateljstvo.

C. O. BURNS Co.

New York.

12—3

16 let
 izkušnje.

Edino dobra domača
 hranilnica.

Tovarna: WEIZ (Štajersko).

Bureau: Hugo Heller

Dunaj I. Stadiongasse 6.

Delniška stavbinska družba »UNION« v Ljubljani.

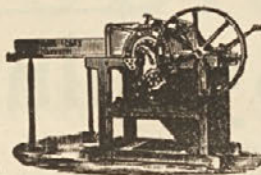
Ob začetku leta sklepajo posojilnice na občnih zborih o porabi čistega dobička. — Delniška stavbinska družba „UNION“ se usoja pri tej priliki opozoriti p. n. hranilnice in posojilnice, da so še oddati delnice III. emisije, in da blagovolè vsaj en del čistega dobička uporabiti za nakupovanje delnic družbe „UNION“. — S pomočjo združne organizacije se je posrečilo postaviti krasno stavbo hotela „UNION“. — Delničarji postali so solastniki tega podjetja, in delnice imajo sedaj svojo vrednost. Treba je pa še oddati III. emisijo, in odda se lahko, ako naše hranilnice in posojilnice vzajemno postopajo in prevzamejo delnice. — Tako narodno-gospodarsko delo mora vspevati. — Oglasila za podpise delnic sprejema podpisani načelnik.

Dr. V. Gregorič,
 načelnik.

Mlatilnice

lahko tekoče z rokami za goniti.

Mlatilnice vsakovrstne
z vrtilom (gepeljnom).

Mlatilnice z motor-

jem na bencin (najcenejša gonilna sila) kakor tudi vsi poljedelski stroji po

zelo znižanih cenah

pri

Karol Kavšeka nasled. 248 x—14

Schneider & Verovšek

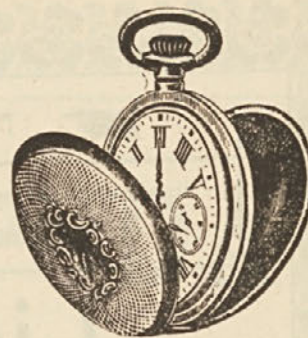
trgovina z železnino in zaloga strojev.

Ljubljana, Dunajska cesta 16.

Vsakdo naj se v svojo korist prepriča predno kupi kaki stroj!

Čujte! Čujte!

Prej 18 K
sedaj 8 K

Krasna remontoir-Gloria srebrna ura s 3 močnimi pokrovi, bogato okrašena, dobro idoča, 3 leta garancija, pošilja proti povzetju za **samo 8 kron**

Henrik Weiss — Dunaj XIV./3.

Sechshausenstrasse 5/38. 12—6

C. kr. priv.

pred ognjem in tatovi varne

blagajne

prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic

M. Adlersflügel

založnik Raiffeisnovih posojilnic

Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 27.

247 24-14

Družba za vpeljavo domačih hranilnic

družba z neom. zavezo,

Dunaj I. Seilergasse 4.

Telefon št. 4996.

Poštnohranilnični čekovni konto št. 88.098.

Pod. I. poniklana.

Cena K 4.—.

200 avstrijskih zavodov je vpeljalo način domačih hranilnic in doseglo izborne vspehe.

Pod. II. brunirana.

Cena K 4.50.

Stisnjene iz jeklene pločevine.

Vzorci na razpolago brez stroškov.

12—8

Najboljša in najsigurnejša

Stanje vlog 30. aprila 1907:
čez 13 milijonov kron

prilika
za štedenje!

Denarni promet 30. aprila 1907:
čez 19 milijonov kron

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo,

preje: Gradišče štev. 1

sedaj: Kongresni trg št. 2, I. nadstropje

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po

4 1/2 %

brez kakega odbitka, tako, da sprejme vložnik od vsacih vloženih 100 kron čistih **4 K 50 h** na leto.

Stanje vlog 30. aprila 1907: K 13,927.621·90 — Denarni promet v letu 1906: 55,129.024·18

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje kaj prekinilo.

Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 30. aprila 1907.

249, x-14

Dr. Ivan Susteršič,
predsednik.

Josip Šiška, kanonik,
podpredsednik.

Odborniki:

Fran Povše,
vodja, graščak, deželni odbornik, drž. in dež. poslanec itd.

Anton Belec,
posestnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu nad Ljubljano.

Anton Kobi,
trgovec in pos. na Bregu.

Karol Kauschegg,
veleposestnik v Wildonu.

Matija Kolar,
župnik pri D. M. Polju,

Ivan Kregar,
svet. trg. in obrt. zbor. v Ljubljani.

Francišek Leskovic,
zasebnik in blag. Ljud. pos.

Karol Pollak,
tovarnar in posestnik v Ljubljani.

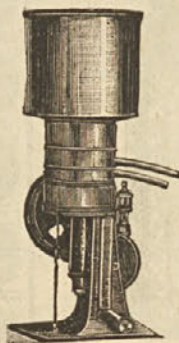
Ivan Pollak,
tovarnar in pos. v Ljubljani.

Gregor Šlibar,
župnik na Rudniku

Delniška družba Alfa Separator, Dunaj, XII. Wienerbergstrasse 31

Zaloge: PRAGA, GRADEC, KRAKOV.

Največja specialna tovarna mlekarskega orodja, strojev in pločevinskega blaga. Popolne mlekarniške oprave in hladilne naprave.

Originalni Alfa Caval posnemalniki model 1906

so največja popolnost posnemalnega stroja

Uzredno zboljšanje.

Zvišana delavna zmožnost.

Konkurenčne stroje zamenjujemo z Alfa posnemalniki pod najugodnejšimi pogoji.

Alfa-vrči za mleko

Patentovane Issehhardove hladilne naprave

iz posebno močne jeklene oklopne pločevine. Nizke nabavne cene. — Ohlajenje na 1—2° C.

Vse mlekarniške priprave najboljšega izdelka vedno v zalogi.

Ceniki na željo brezplačno in franko.

Dopisovanje v slovenskem jeziku.

x-9